

**INGLIZ TILI DARSLARINI SAMARALI TASHKIL ETISHDA
ZAMONAVIY USUL VA METODLARNING AHAMIYATI****Hojiqurbonova Marjona Alimardon qizi***Samarqand Davlat Chet tillari instituti**Ingliz tili fakulteti 2-kurs 2302-guruh talabasi**Ilmiy rahbar: Z. Z. Salieva**e-mail: marjonahojiqurbonova58@gmail.com**number: +998945645222**Samarkand, Uzbekistan***ANNOTATSIYA**

Ingliz tilini o'rgatish jarayonida o'quvchilar bilimni oshirish, ularda tildan foydalana olish ko'nikmalarini shakllantirish maqsadida zamonaviy usullar va metodlardan foydalanish dars samaradorligini ta'minlaydi. Ushbu maqolada zamonaviy pedagogik yondashuvlar, metodologiyalar, ularning afzalliklari va amaliyotda qo'llanilishining ingliz tilini o'rganish jarayoniga ta'siri keltiriladi.

Kalit so'zlar: zamonaviy usullar, samarali metodlar, dars jarayoni, pedagogik yondashuv, ko'nikma, dars samaradorligi, tilni amaliyotda qo'llash.

KIRISH

Biz yashab turgan global dunyoda xorijiy tillarni, ayniqsa, ingliz tilini o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Ingliz tili bugungi kunda dunyo bo'ylab eng ko'p gaplashiladigan tillardan biri bo'lib, ko'plab kishilar uchun yangidan yangi imkoniyatlar va foydali platformalar ochmoqda. O'zbekistonda ham avvalgiga qaraganda ushbu tilni o'rganishning ahamiyati ancha yuqori. Shu boisdan yurtimizda davlat rahbari Shavkat Mirziyoyev tomonidan chet tillari bo'yicha yuqori natijalarga erishgan maktablar uchun Prezident sovrini ta'sis etilishi e'lon qilindi.

Darhaqiqat, chet tilini rivojlantirish orqali butun dunyo tan olgan, davlat standartlariga javob bera oladigan darsliklar yaratish uchun davlatimiz tomonidan katta mablag'lar ajratilmoqda. Ko'plab ingliz tili mutaxassislari esa tilni oson o'rgatish maqsadida yangi usul va metodlarni hayotga tatbiq qilishmoqda. Zamonaviy usul va metodlardan foydalanish orqali darslarni tashkil qilish esa o'quvchilarni zamon bilan hamnafas bo'lib, olg'a intilishiga sabab bo'ladi.

ASOSIY QISM

Shuni ta'kidlash joizki, fanni o'zlashtirish biroz murakkab jarayon, chunki o'zga tilni o'z ona tiliday o'rganib uni amaliyotda qo'llash ozgina qiyinchlik tug'dirishi mumkin. Xuddi ana shu vaziyatda o'qituvchi tilni o'qitishda turli zamonaviy metodik qo'llanmalar, materiallar va uslublardan oqilona foydalanib o'quvchilarni tilga bo'lgan

qiziqishini orttirishi kerak[6]. Quyida ko'p qo'llanadigan, chet tilidan amaliyotda oson foydalanish imkonini beradigan va ta'lim jarayoniga ijobiy o'zgarishlar olib kirgan usul va metodlar sanab o'tiladi:

1. O'quvchilarni faollashtirish

Birinchidan, zamonaviy o'qitish usullari o'quvchilarni ta'lim jarayoniga faollashtirishga qaratilgan. Traditsion usullarda o'qituvchi markazda bo'lib, o'quvchilar esa passiv quloq solish bilan cheklanar edi. Biroq, hozirgi kunda o'quvchilarni tushuntirish, muhokama va amaliy mashqlar orqali faollashtirish yondashuvi keng tarqalgan. Muloqotga asoslangan ta'lim, masalan, o'zaro muloqot va interaktiv guruh ishlarini qo'llab, o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifoda etish imkoniyatini beradi[1]. Bu yondashuv nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki o'quvchilarning ijtimoiy va emotsional jihatlariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

2. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish

Zamonaviy texnologiyalar ingliz tilini o'rganish jarayonini sezilarli darajada samarali va qiziqarli qiladi. Onlayn platformalar, mobil ilovalar va interaktiv qurilmalar darslarni jonlantiradi. Misol uchun, Kahoot, Quizlet va Google Classroom kabi vositalar orqali o'quvchilarni baholash va mustaqil o'rganish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanadilar. Bular o'quvchining motivatsiyasini oshiradi va ularning bilim olish jarayonini qulaylashtiradi[5].

3. Teskari darslar modeli (Flipped Classroom)

Teskari darslar modeli o'quvchilarga uyda oqish materialini o'zlashtirish imkoniyatini beradi, darslarda esa muhokama va amaliyot o'tkaziladi. Bu yondashuv o'quvchilarning mustaqil o'rganish, fikrlash va muammoni hal etish ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'quvchilar darsda ko'proq ishtirok etishga undaydi va o'qituvchi individual yordam ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'ladi[2].

4. O'yinlar va faol o'qitish usullari

O'yinlar asosidagi o'qitish metodlari o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va dars jarayonini yanada qiziqarli qiladi. Ushbu usullar orqali o'quvchilar grammatika va so'z boyligini, shuningdek, kommunikativ ko'nikmalarni osonlashtiradigan o'yinlarda ishtirok etadilar. O'yinlar orqali o'qitish, o'quvchilarning muloqot qilish qobiliyatini shakllantirish va ijtimoiy jihatdan o'zaro aloqalarini yaxshilashga yordam beradi[4].

5. Kross-kultural o'rganish

Kross-kultural o'rganish metodologiyasi orqali o'quvchilar turli madaniyatlar haqida bilib, tilni o'rganishga qiziqishlari kuchayadi. Diese yondashuv o'quvchilarga tilga bog'liq ijtimoiy va madaniy kontekstlarni o'rganish imkoniyatlarini beradi, bu esa o'quv jarayoning o'ziga xosligini oshiradi[3].

Yuqorida sanab o'tilgan yondashuvlarning dars jarayoni uchun to'g'ri tanlanishi juda muhim. Chunki har bir o'quvchining o'rganish usuli va qobiliyatlari bir-biridan farq qiladi. Noto'g'ri usul va metodlardan foydalanish o'quvchilarning bilim olish

jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. To'g'ri tanlanganlari esa birinchi navbatda o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, bilimni mustahkamlaydi, talaffuz va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantiradi va asosiysi dars samaradorligini ta'minlaydi.

Ingliz tili darslarini zamonaviy usul va metodlar orqali tashkil etishda namuna sifatida “Singular and plural nouns” (birlikdagi va ko'plikdagi otlar) mavzusini ko'rib o'tamiz. Ushbu mavzuni tushuntirish jarayonida pedagogning vizual materiallardan foydalanishi juda samarali. Rasm, plakatlardan foydalanib, toq va ko'p nomlarni osonlik bilan, esda qolarli qilib ko'rsatish mumkin. Masalan, “flower” (birlikda) va “flowers” (ko'plikda) so'zlarini rasmda ko'rsatish orqali o'quvchilar otlar o'rtasidagi farqni aniq tushunadilar. Ko'rsatilayotgan rasmlarning qiziqarli va chiroyli tasvirlangan bo'lishi ham katta ahamiyat kasb etadi. Ya'ni qiziqarli materiallar orqali pedagog dars jarayonida o'quvchilarning diqqatini tortishi va ularning e'tiborini osonlik bilan jalb qilishi mumkin. Grammatik tushuntirishlardan so'ng mavzuni mustahkamlash maqsadida amaliy mashqlardan biri “error correction” metodidan foydalanish maqsadga muvofiq. Bu amaliy o'yinda o'qituvchi tomonidan har bir o'quvchiga xato tarzda ko'plik shakliga o'tkazilgan bir nechta “plural nouns” (ko'plikdagi otlar) yozilgan kartochkalar tarqatiladi. O'quvchilardan olgan ma'lumotlari asosida kartochkadagi xatolarni topib to'g'irlashi talab etiladi. Agar pedagog ushbu mavzuga kreativ yondashmoqchi bo'lsa, rolli o'yinlardan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodkorligini yuzaga chiqarishi va ularni rag'batlantirish imkoniyatiga ega bo'lishi mumkin. Kreativ o'yin sifatida “Creating a story” metodidan foydalanish o'quvchilarda yozish va muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishning qiziqarli usulidir. Bu o'yinda o'quvchilar bir nechta guruhlariga bo'linadilar va birlikdagi, ko'plikdagi otlar ishtirokida birgalikda qiziqarli hikoya yozadilar. Bu jarayon o'quvchilar o'rtasida fikr almashish va o'zaro o'rganish imkoniyatini yaratadi.

XULOSA

Umuman olganda, ingliz tili darslarida samarali metodlarni qo'llash o'quvchilarni chet tiliga qiziqishini oshirishga, ularda tilga bo'lgan qiziqishni rivojlantirishga, shuningdek, kommunikativ ko'nikmalarni o'stirishga yordam beradi. Faol o'qitish, teskari darslar, onlayn platformalar, kross-kultural o'rganish va o'yin asosida o'qitish-bularning barchasi ta'lim jarayonini muhim darajada o'zgartirishi mumkin. Pedagoglar ushbu metodlarni o'z ishlarida qo'llash orqali o'quvchilarga yanada samarali ta'lim berish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Nashrlar va tadqiqotlar ko'rsatganidek, metodik yondashuvlar o'quvchilarning til ko'nikmalariga, o'z-o'zini o'rganishida va muloqot qilishida sezilarli darajada ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

FOYFOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Baker, C. (2016). Foundations of Bilingual Education and Bilingualism. Multilingual Matters (pp. 119-120).

2. Bergmann, J., & Sams, A. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day (pp. 120-190). Washington DC: International Society for Technology in Education.
3. Byram, M. (2012). Language Awareness and Pedagogy in the language of the Wider World. Routledge.
4. Gee, J. P. (2007). What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy. Computers in Human Behavior.
5. Liu, M. (2020). Improving English Language Learning: The Effectiveness of Blended Learning. Journal of Language and Linguistic Studies.
6. Sanayeva. G. M. "Ingliz tilini o'qitishda yangi interfaol metodlarning ahamiyati va samaradorligi", Oriental Renaissane: Innovative, education, natural and social sciences -jurnali, Toshkent-2021, 678-682 betlar.